

۱۴۵۴۹۵

بسم الله الرحمن الرحيم

از ایران چه می دانم؟ / ۱۲۸

کاسیان در ایران زمین

امیر علی نیا

دفتر پژوهشهای فرهنگی

علی‌نیا، امیر، ۱۳۶۳ -

کاسیان در ایران زمین / امیر علی‌نیا - تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۹۶.
۱۳۹ ص: مصور - (از ایران چه می‌دانم؟؛ ۱۲۸)

ISBN: 978-964-379-396-8

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص ۱۲۷-۱۳۹

۱. کاسیان. ۲. کاسیان - تاریخ. الف. دفتر پژوهشهای فرهنگی. ب. عنوان.
۱۳۹۶ ک ۲ / ۱۹۲ DSR
کتابخانه ملی ایران
۹۵۵/۰۱۲
۴۴۳۸۴۵۴

ISBN: 978-964-379-396-8

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۷۹-۳۹۶-۸

* کاسیان در ایران زمین از ایران چه می‌دانم؟ / ۱۲۸

مؤلف: امیر علی‌نیا

* مدیر علمی مجله: دکتر حسن باستانی‌راد

* ویراستار علمی: دکتر پدram جم

* ویراستار صنعتی: ریم رفیعی

* تصویر روی جلد: جسماء برنزی باشمشیر و ترکش و پنج خط‌کشی به خط میخی لرستان

* تصویر پشت جلد: زنگرلات شهر دور کوری‌گلزو، پایتخت کاسیان - بغداد

* طراح جلد و صفحه‌آرا: فریاد روزنی

* شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه چاپ اول ۱۳۹۶

همه حقوق محفوظ است. هرگونه تقلید، استفاده از این اثر به هر شکل بدون اجازه کتبی دفتر پژوهشهای فرهنگی ممنوع است.

دفتر پژوهشهای فرهنگی

مراکز اصلی پخش و فروش:

• دفتر و فروشگاه مرکزی: تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان ایران‌شهر شیبی، کوچه باقری

قصرالدشتی، شماره ۵. کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۹۱۳ صندوق پستی: ۹۱-۴۷۵۰۷۵

تلفن: ۸۸۲۱۳۶۴، ۸۸۳۱۵۳۳۷ دورنگار: ۲۴۸۵-۸۰۰۰

تلفن‌های فروش: ۸۸۴۹۴۶۱، ۰۹۳۵۲۴۷۹۸۴۷

پست الکترونیک: lahze1386@gmail.com

فروش الکترونیک: www.iranculturalstudies.com

• پخش مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نیش خیابان شهید و حیدنظری، شماره ۲۵۵.

تلفن: ۶۶۴۱۷۵۳۲، ۰۹۱۲۲۱۷۷۶۴۷ دورنگار: ۶۶۹۵۰۱۴۶

یادداشت

با توجه به تحولات نوین فرهنگی در جامعه امروز، نیاز همه ایرانیان، به ویژه جوانان تیزبین و پرسشگر، به بررسی‌های جدید علمی و مستمر درباره تاریخ پرفراز و نشیب ایران زمین و دیانت و فرهنگ و تمدن آن، بیش از گذشته نمودار شده است. از این رو، دفتر پژوهشهای فرهنگی با شناخت این امر و در جهت گسترش دیدگاه‌های همه‌جانبه و عمیق فرهنگی، تلاش مستمر، را آغاز کرده و بر آن است تا با انتشار مجموعه از ایران، به مردم دانه آگاهی‌های مهم، دقیق و سودمندی را در حوزه‌های گوناگون ایران پژوهی در دسترس همه دوستداران ایران و جوانان علاقه‌مند کشورمان قرار دهد.

امید است که این اثر بتواند با ارائه این نوع پژوهش‌ها، ضمن ایجاد پیوندی ناگسستنی میان فرهنگ امروز و دیروز و دوری از هرگونه ذهنیت و بابابری‌ای یک‌سویه و غیرعلمی، زمینه تبادل نظر و اندیشه را میان همه دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان این عرصه فراهم سازد و در ثمرگفایی حرکت‌های نوین فرهنگی و اندیشه‌پرور و ایجاد آینده‌ای بهتر برای این سرزمین، نقشی شایسته و مفید ایفا کند.

دفتر پژوهشهای فرهنگی

فهرست مطالب

۷	پیشرو سخن
۱۵	فصل یکم. کاسی‌ها در زاگرس مرکزی
۱۶	۱. زاگرس مرکزی و اهمیت جغرافیایی آن
۱۹	۲. کاسی‌ها و ساکنان غرب فلات ایران
۳۵	فصل دوم. فرمانروایی کاسی‌ها بر میان‌رودان باستان
۳۶	۱. ورود کاسی‌ها به سرزمین میان‌رودان
۴۵	۲. شکل‌گیری و فروپاشی پادشاهی کاردونیا
۸۱	فصل سوم. کاردونیا و قدرت‌های خاور نزدیک
۸۲	۱. کاردونیا و مصر باستان
۸۷	۲. کاردونیا و حیثی‌ها، میتانیان، آشور و ایلام
۱۰۱	فصل چهارم. دستاوردهای هنری کاسی‌ها
۱۰۲	۱. آثار هنری کاسی‌ها در میان‌رودان
۱۰۶	۲. مفرغ‌های کاسی
۱۱۹	سخن پایانی

تصاویر

مآخذ

۱۲۱

۱۲۷

www.ketab.ir

پیش سخن

کاسی‌ها، نیرومند که در منابع اکدی‌ها آنان را کاشو^۱ می‌نامیدند، با استناد به سالنامه‌های پادشاهان دوره بابل کهن، از حدود چهار هزار سال پیش در کوهستان‌های زاگرس زندگی می‌کردند. آنان از نیمه اول هزاره دوم پیش از میلاد، به صورت تدریجی و پدیدار وارد سرزمین میان‌رودان شدند. هیچ شواهدی از حمله گسترده آنان به میان رودان گزارش نشده است. کاسی‌ها با نفوذ آرام و پایدار، جای پای محکمی در امور اساسی و امنی و دان به دست آوردند و با تشکیل فرمانروایی دیرپا و مستحکمی با نام کارد نیاس،^۲ و انستند عصری سازنده در تاریخ میان‌رودان باستان رقم زدند. به گزارش فهرست پادشاهان بابلی «آ»، با فروپاشی سلسله اول بابل که میراث حمورابی بود، ۳۶ پادشاه کاسی، ۵۷۶ سال و ۹ ماه بر سرزمین بابل فرمانروایی کردند. آنان از نیمه دوم سده بیستم پیش از میلاد با ورود به سرزمین میان‌رودان، از پس تاریکی هزاره‌های گمشده وارد روشنائی تاریخ شدند و نهایتاً در کشمکش و جابه‌جایی قدرت در گدازه خاور نزدیک باستان، جای خود را به اقوام دیگری دادند. بدون تردید، در چشم‌انداز دوره سقوط اقوام بزرگ در جلگه میان‌رودان، فراز و فرود کاسی‌ها دارای نقشی برجسته است. تسلط آنان بر سرزمین میان‌رودان صرفاً از جنبه‌های سیاسی و نظامی - نظامی اهمیت نبود؛ بلکه با دگرگونی‌ها و نوآوری‌های مختلفی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، ادبی، هنری، معماری و شهرسازی همراه بوده است.

پژوهشگران تاریخ کاسی‌ها و خاور نزدیک، به صورت تخصصی به حوزه مطالعاتی تاریخ کاسی‌ها و نقش فرهنگی و تمدنی آنان در تاریخ خاور نزدیک

باستان می‌پردازند. افزون بر این، برای شناخت هر چه بیش‌تر تمدن آریاها از جمله تمدن مادها، ضروری است که به اقوام غرب فلات ایران، به‌ویژه حوزه زاگرس مرکزی توجه بیش‌تری شود؛ زیرا آریاها با همکاری و همیاری تمدن‌های ساکن فلات ایران، به‌ویژه تمدن‌های حوزه زاگرس، توانستند طرح‌های سیاسی و فرهنگی خود را پی‌ریزی کنند.

بایسته است از خانم دکتر پائولوس و دکتر کلایدن، پژوهشگران حوزه مطالعاتی تاریخ کاسی‌ها از دانشگاه شیکاگو، به دلیل دلگرمی‌ها و استفاده از آثارشان تشکر کنم. هم‌چنین از استادان دکتر محمد تقی ایمان‌پور، دکتر شهرام جابیان و سیروس نصرالله‌زاده سپاسگزارم. این پژوهش را به مادر مهربانم، خانم جواد مهر، و برادر عزیزم آقای سجاد علی‌نیا تقدیم می‌کنم.

معرفی منابع حقا، های باستان‌شناسی در سده نوزدهم میلادی، باعث کشف کتیبه‌ها و الواح مرمری، آشوری، اکدی، حیثی، مصری، اورارتویی و ... مربوط به مردمان خاور نزدیک باستان شد. برای تدوین تاریخ مستند خاور نزدیک باستان، ناچار باید این خطوط باستان‌شناختی را زنگشایی می‌شد. در پرتو همین بررسی‌ها، خطوط هیروگلیف، میخی و سانسکریت، فارسی باستان و سانسکریت (سده ۱۹ م). بررسی کتیبه‌ها، سالنامه‌ها، سانسکریت و میخی نوشته‌های مربوط به دوره بابل کهن به مردمانی به نام کاشوها که از سوهستان آمده بودند، اشاره داشت که این سرآغازی برای مطالعات گسترده درباره تاریخ کاسی‌ها شد. منابع مربوط به این حوزه مطالعاتی را می‌توان به این گونه دسته‌بندی کرد:

منابع آشوری مهم‌ترین منابع تاریخی برای بازسازی تاریخ سیاسی شمال غرب ایران و اقوام ساکن این منطقه، کتیبه‌های سلطنتی، گزارش‌های لشکرکشی‌های پادشاهان آشور و دیگر اسناد باقی‌مانده از شاهان آشوری است که در کتاب اسناد باستانی آشوری‌ها و بابلیان اثر دنیل دیوید لاکنیل^۱ آشورشناس آمریکایی در دو جلد گردآوری شده است.

از هزاره اول پیش از میلاد، تهاجم پادشاهان آشوری به کوهپایه‌های غربی زاگرس، جایی که بعدها سرزمین ماد غربی را تشکیل می‌داد، آغاز شده است.

مهم‌ترین گزارش‌های این لشکرکشی‌ها، مربوط به سده‌های نهم و هفتم پیش از میلاد است که اطلاعات باارزشی پیرامون سرزمین ایرانیان به‌ویژه غرب ایران و منطقه زاگرس ارائه می‌دهند. مثلاً آداد نیراری اول^۱ (۱۳۰۷-۱۲۷۵ ق.م)، پادشاه نیرومند آشور، با پیروزی بر پادشاهی میتانیان، از شکست کاسی‌ها و نابودی گروه‌هایی از آنان و کوتی و لولوبی‌ها گزارش کرده است. با استفاده از این منابع، می‌توان با نام‌ها و مکان‌های جغرافیایی اقوامی که با آشوریان در کشمکش بودند، آشنا شد. رن زادوک^۲ استاد مطالعات خاور نزدیک باستان، پژوهش کاملی پیرامون نام‌های کاسی‌ها در غرب زاگرس براساس منابع نو آشوری انجام داده است. سرچشمه مکان‌های این نام‌ها در روزگار ما، یکی از پیچیده‌ترین مباحث جغرافیای تاریخ میان پژوهشگران به شمار می‌رود. با توجه به این که، منطقه زاگرس در شمال شرقی آشور قرار داشت، این منابع می‌توانند برای روشن شدن تاریخ و جغرافیای زاگرس با حشاش باشند و تقریباً روشنگر تاریخ آشور در هزاره اول پیش از میلاد هستند. اما از آنجایی که، این منابع از سوی فاتحان و به صورت جانبدارانه‌ای نوشته شده‌اند، هنگام استفاده، باید با احتیاط تمام برخورد کرد.

تاریخ هم‌زمان^۳ منبع و رونوشت بالزرر^۴ دیگری است پیرامون گاه‌شماری پادشاهان کاسی و روابط آشوریان و کاسی‌ها، به‌ویژه برای دوره نادراری سوم (۷۸۳-۸۱۱ ق.م) و کراینداش^۵ (۱۴۱۳ ق.م)، که از کتابخانه آشوریان با^۶ (۶۶-۶۳۱ ق.م) به دست آمده و اکنون در موزه بریتانیا نگهداری می‌شود. راولینسون، سال ۱۸۶۶ و ۱۸۷۰ میلادی متنی از تاریخ هم‌زمان را منتشر کرد؛ اما اولین بار آرچیبالد هنری سیس^۶ آشورشناس انگلیسی، توانست رونوشت و ترجمه کاملی از تاریخ هم‌زمان برای دانشمندانی که قادر به خواندن خطوط میخی نبودند، ارائه کند. اگر چه این منبع مهم، آسیب‌هایی دیده و تنها حدود نصف مطالب آن خوانده می‌شود؛ اما برای بررسی تاریخ گاه‌شماری و روابط کاسی‌ها با آشوریان اهمیت چشمگیری دارد. جورج اسمیت آشورشناس انگلیسی، با استناد به شواهد تاریخ هم‌زمان به نگارش تاریخ بابل پرداخت و مطالب

1. Adad-Nērārī I

3. *Synchronous History*

5. Aššur-bāni-apli

2. Ran Zadok

4. Kara-indaš

6. Archibald Henry Sayce

جدیدی در مورد تاریخ کاسی ها ارائه کرد.

منابع ایلامی پادشاهان ایلامی که همسایگان نزدیک اقوام ساکن زاگرس مرکزی بودند، تسلط خود را از حدود اوایل هزاره سوم پیش از میلاد، به این منطقه آغاز کردند. با توجه به شرح لشکرکشی های آنان، می توان اطلاعاتی در مورد اقوام ساکن زاگرس مرکزی و مناطق غرب ایران به دست آورد. هم زمان با انجام حفاری های باستان شناسی در نیپور عراق، در شوش نیز تعدادی از گودوروهای شهریاران کاسی از - له گشتیلیش چهارم، اددشوم اصور، ملی شپیک، مردوک ابل ایدین اول و - بعم مربوط به دوره کوری گلزوی دوم و شگرکتی شوریاش به دست آمده است. که روشنگر بخش هایی از تاریخ کاسی ها و روابط آنان با ایلامیان بود. افزون بر این، با بررسی منابع و اراج گلی به دست آمده از شوش، چغازنبیل و هفت تپه می توان به اطلاعات مهمی پیرامون تاریخ ایلام و مناطق همجوار آن، از جمله زاگرس و روابط سیاسی ایلام با کاسی ها دست یافت. رن زادوک، با استناد به این منابع، مطالبی در تأیید خاستگاه کاسی ها در منطقه زاگرس مرکزی ارائه کرده است.

منابع بابلی بخشی از الواح مربوط به دوره پادشاهی کاسی ها، از تپه های مشهور به تل العمارنه^۱ در مصر علیا به دست آمده است. تل العمارنه، پایتخت آموفیس چهارم یا آخناتن^۲، از فراعنه سلسله هیجدهم مصر باستان در مصر میانه بود. آخناتن، مدارک رسمی حکومت خود و اسناد مربوط به دوره پادشاهی، از جمله نامه های ارسال شده از ایالات آسیایی و نامه های سیاسی شاهان مصر و بابل را به این پایتخت جدید انتقال داده بود. از این مجموعه، حدود ۱۱۰ لوح در موزه برلین و حدود ۸۱ لوح در موزه بریتانیا و حدود ۶۰ لوح دیگر نیز در موزه های فرانسه نگهداری می شدند که در سال ۱۸۹۲ میلادی، رونوشت و خلاصه هایی از آن ها در موزه بریتانیا نگهداری می شدند، منتشر شد. دکتر هوگو وینکلر^۳ باستان شناس آلمانی، در سال ۱۹۰۷ میلادی در کتاب تاریخ بابل و آشور با استناد به الواح تل العمارنه، در فصل نهم به تاریخ دوره کاسی ها پرداخت، اگر چه فرضیات اشتباهی را نیز مطرح کرده است. سرانجام سال ۱۹۱۵ میلادی، آلکساندر کُندزون^۴ آشورشناس و مورخ

1. Tell El Amarna
3. Hugo Winckler

2. Akhenaten
4. Alexander Knudtzo

نروژی، مجموعه کامل نامه‌های العمارنه را منتشر کرد. این نامه‌ها و اسناد، بیش‌تر مربوط به دوره آمِنوفیس^۱ یا آمِن‌هوتپ^۲ سوم (۱۳۹۰-۱۳۵۲ ق.م) و پسرش آخناتِن یا آمِنوفیس چهارم (۱۳۵۲-۱۳۳۶ ق.م) هستند.

از دیگر منابع نامه برلین،^۳ رونوشت نسخه بابلی جدیدی از نامه سلطنتی ایلامی مربوط به سده دوازدهم پیش از میلاد است که در موزه خاور نزدیک برلین نگهداری می‌شود. نامه برلین، اطلاعات مهمی پیرامون روابط کاسی‌ها با پادشاهان دوره ایلام‌یانی و به‌ویژه ازدواج‌های میان این پادشاهان، از سده چهاردهم تا دوازدهم پیش از میلاد ارائه می‌دهد. دکتر ذیل پاتس،^۴ متخصص باستان‌شناسی خاورمیانه در سالانسه خود و هم‌چنین کتاب باستان‌شناسی ایلام با استفاده از نامه برلین، اطلاعات مهمی پیرامون روابط کاسی‌ها و ایلامیان بیان کرده است.

فهرست پادشاهان بابلی (آ)، نیز از مهم‌ترین منابع بابلی برای گاه‌شماری دوره کاسی‌ها و دوره پس از آن به‌شمار می‌رود که به دلیل آسیب‌های وارد شده به این فهرست، تنها نام ۱۸ تا ۲۲ پادشاه کاسی قابل خواندن است. فهرست کاملی از پادشاهان سلسله کاردونیاش باقی‌مانده است؛ از این رو، برای پی بردن به نام دیگر حکمرانان کاسی باید از منابع دیگر استفاده کرد.

پرفسور برینکمن، که بیش‌ترین سهم را در حوزه مطالعاتی کاسی دارد، دوره شش ساله‌ای از ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۴ میلادی، به گردآوری منابع جلد اول کتابش، با همکاری موزه‌های بغداد، لندن، لوور پاریس، بریتانیا، برلین، هنر متروپولیتن نیویورک، دانشگاه فیلادلفیا و باستان‌شناسی استانبول پرداخت. بررسی کوشش‌های او گاه‌شماری دوران‌های تاریخی میان‌رودان توسط وی در ژانویه ۱۹۷۵ میلادی در دسترس همگان قرار گرفت که این گاه‌شماری حکمرانان میان‌رودان را از سده بیست و چهارم پیش از میلاد تا سده هفتم بعد از میلاد را در بر می‌گرفت.

فهرست پادشاهان بابلی (آ)، شهریاران سلسله اول بابل را تا کُندلنو^۵ (۶۴۸-۶۲۷ ق.م) پادشاه نوآشوری بابل دربر می‌گیرد. این فهرست تمامی دوره گفته

1. Amenophis

2. Amenhotep

3. The Berlin Letter

4. Daniel Potts

5. Kandalanu

شده را کاملاً پوشش نمی‌دهد، زیرا در این فهرست تنها نام بیست و دو پادشاه کاسی خوانده شده است و نام چهارده حکمران دیگر از بین رفته است. به کمک گاه‌شماری‌ها، کتیبه‌ها، متون اقتصادی و سالتنامه‌های پادشاهان آشوری که هم‌زمان با کاسی‌ها حکومت داشته‌اند، این کاستی‌ها برطرف می‌شوند. تئوفیلوس پینچز، آشورشناس انگلیسی سال ۱۸۸۴ میلادی، فهرست پادشاهان بابلی «آ» و پنج سال بعد دکتر وینکلر فهرست پادشاهان بابلی «ب» را منتشر کرد.

کودوروها، کتیبه‌ها و الواح باقی‌مانده از دوره پادشاهان کاسی از دیگر منابع مهم برای مطالعه دوره کاسی‌ها به‌شمار می‌روند. کودوروها، مهم‌ترین منابع و شواهد هم‌زمان به جا مانده از واپسین پادشاهان کاسی هستند که به دلیل کتیبه‌های حیاتی نظیر اداری، قضایی، مذهبی و تاریخی، منابع بسیار مهمی برای بررسی دوره کاسی‌ها به‌شمار می‌روند. کودوروهایی از حوالی بغداد، سریئل ذهاب، سوس و هم‌چنین از دوره ملی‌شیپک سسی و سومین پادشاه کاسی‌ها، شش گروه به دست آمده است.

شهریاران کاسی بر الواح و دیواره‌هایشان از خط و زبان بابلی استفاده کرده‌اند. حدود ۹۰۰ لوح مربوط به دوره حکمرانی آنان منتشر شده و حدود ۱۱۰۰ لوح دیگر بودن تاریخ باقی‌مانده است. بیشترین الواح در موزه باستان‌شناسی استانبول و موزه دانشگاه فیلادلفیا نگهداری می‌شوند. در این میان، کتیبه اگوم کاکریمه شهریار کاسی‌ها برای گاه‌شماری و فتح بابل توسط حیثی‌ها اهمیت فراوانی دارد. جورج اسمیت آشورشناس انگلیسی، سال ۱۸۷۵ میلادی می‌تواند این کتیبه را منتشر کرد، تا این‌که پیتر جنسن در سال ۱۸۹۲ میلادی ترجمه کامل آن را به آلمانی به چاپ رساند.

افزون بر این، در حاتوسا یا بُغازکوی پایتخت باستانی حیثی‌ها (/هیثی‌ها) نامه‌هایی با خط بابلی از کدشمن تورگو و پسرش کدشمن ازیل دوم پادشاهان کاردونیاش به حتوسیلیس سوم شهریار حیثی‌ها به دست آمده است که بازگوکننده اطلاعات مهمی پیرامون روابط کاسی‌ها با پادشاهی حیثی‌ها بود. با مرگ دکتر وینکلر که بسیاری از این الواح را در بُغازکوی کشف کرده بود، آرنتس ویدنر و پرفسور دلیتج به انتشار و ساماندهی آنها اقدام کردند. لئو اپنهایم، آشورشناس

اتریشی در کتاب نامه‌های میان‌رودان و پرفسور آملی کورت،^۱ مورخ و متخصص تاریخ خاور نزدیک، در کتاب خاور نزدیک باستان، با بهره‌گیری از این منابع مطالبی پیرامون روابط پادشاهی کاسی‌ها با حیثیان ارائه کرده‌اند.

کاوش‌ها و شواهد باستان‌شناسی کاوش‌های علمی باستان‌شناسی در خاور

نزدیک، تقریباً از نیمه سده نوزدهم میلادی آغاز شد. باستان‌شناسان فرانسوی و انگلیسی، همانند هنری لایارد،^۲ کاخ‌های شاهان آشوری را یکی پس از دیگری کشف کردند. سپس، ویرانه‌های شهرهای بابل، لاگاش^۳ و شوش نیز مطالعه و حفاری شد. با انجام این حفاری‌ها، تاریخ خاور نزدیک باستان رو به روشنی‌گریزید. آثارهای باستان‌شناسی در مصر و میان‌رودان، به کشف آشیوهای باستانی و روشن شدن موضوع روابط میان قدرت‌های خاور نزدیک انجامید.

کشف معبد آنان در اورک که توسط کزاین‌دش پادشاه کاسی‌ها ساخته شده بود، توجه پژوهشگران خاور نزدیک را به خود جلب کرد. با انتشار گزارش‌ها گروه اعزامی دانشگاه پنسیلوانیا به بابل و حفاری‌ها در نیپور عراق در سال ۱۸۹۷ میلادی، از سوی دکتر جان پانت پترز^۴ شرق‌شناس آمریکایی، شواهد باستان‌شناسی بیش‌تری برای مطالعه دروه کاسی‌ها در میان‌رودان باستان فراهم شد. بسیاری از متون اقتصادی نیپور دوره‌ای از کودورانلیل تا کشتیلش چهارم را پوشش می‌دهند. پرفسور آلبرت توبیاس کلی،^۵ سال ۱۹۰۸ میلادی، نامه‌های پادشاهان کاسی را با یکی معبد نیپور را منتشر کرد.

اواسط سال ۱۹۴۰ میلادی توسط گروه باستان‌شناسی عراق، حفاری‌هایی در عقرقوف^۶ در بغداد نیز انجام گرفت که به عنوان شهر دور کوری‌گلزو^۷ شناخته شد. شهری که اقامتگاه سلطنتی پادشاهان کاسی و در دوره آنان ساخته شده بود. حفاری‌های باستان‌شناسی از سال ۱۹۴۲ تا سال ۱۹۴۵ میلادی توسط طاهای باقر^۸ و پرفسور سیتون لوید^۹ در شهر دور کوری‌گلزو، باعث کشف مدها لوح میخی شد که در موزه ملی عراق نگه‌داری می‌شوند. شواهد باستان‌شناسی

1. Amélie Kuhrt

3. Lagash

5. Albert Tobias Clay

7. Dūr-Kurigalzu

9. Seton Lloyd

2. Henry Layard

4. John Punnet Peters

6. Aqar-Quf

8. Taha Baqir

در شهر دور کوری گلزو، بیانگر آن بود که دوره کاسی‌ها، باید دوره‌ای مهم و سازنده در تاریخ بابل باشد. افزون بر این، حفاری‌های باستان‌شناسی در شوش و لرستان نیز اطلاعات مهمی درباره تاریخ کاسی‌ها ارائه کرد.

در این میان، ألواح به دست آمده از نیپور و اور، منابع بسیار مهمی برای آگاهی از مباحث اجتماعی و اقتصادی پادشاهی کاسی‌ها در بابل، به‌ویژه از دوره کوری گلزوی دوم^۱ (۱۳۳۲-۱۳۰۸ ق.م) تا دوره کشتیلیش چهارم^۲ (۱۳۳۲-۱۲۲۵ ق.م) به شمار می‌آیند. کشف متون بایگانی نیپور که بزرگ‌ترین و متنوع‌ترین منابع مربوط به دوره کاسی است، تأثیرات مهمی بر روند مطالعات حوزه خاور نزدیک باستان داشت. بسیاری از متون و منابع نیپور عراق، در موزه باستان‌شناسی استانبول، موزه دانشگاه فیلادلفیا، موزه عراق، مجموعه هیلپریت در ینا، مجموعه بابلی ییل، کتابخانه عمومی فیلادلفیا، موزه باستان‌شناسی شیکاگو، موزه بریتانیا و موزه لوور پاریس نگهداری می‌شوند. سال ۱۹۰۱ میلادی، پرفسور آلبرت توبیاس کلی آشورشناس آمریکایی با همکاری موزه فیلادلفیا، خشت‌هایی از اسناد بایگانی معبد نیپور که مربوط به دوره پادشاهان کاسی بود، منتشر کرد. اما از آن‌جا که، لوح‌های نیپور با ألواح کشف شده در اور متفاوتند و ألواح نیپور هنوز به طور کامل منتشر و تحلیل نشده‌اند، از این‌رو، پژوهشگران این حوزه باستان‌شناسی فراوانی روبه‌رو می‌شوند.

شواهد به دست آمده از حفاری‌های باستان‌شناسی در بابل از سال‌های ۱۸۸۸ تا ۱۹۵۰ میلادی، کمک شایانی در بازنگری تاریخ کاسی داشت و به قول دکتر کلایدن هنوز هم باید منتظر کاوش‌های باستان‌شناسی باشیم. از این‌رو، هنری فرانکفورت^۳ باستان‌شناس و شرق‌شناس هلندی که در بررسی هنر و معماری خاور نزدیک پرداخت و در سال ۱۹۵۴ میلادی کتاب هنر و معماری شرق باستان را منتشر کرد، با توجه به شواهد معبد گزاینده در اوروک به ریشه‌های معماری دوره کاسی‌ها پرداخت. دکتر آنتون مورتگات^۴ متخصص بلژیکی نیز با انتشار کتاب هنر میان‌رودان باستان در سال ۱۹۶۹ میلادی، به بازبینی هنر میان‌رودان و با نگاهی متفاوت به هنر دوره کاسی‌ها توجه کرد.

1. Kurigalzu II

2. Kaštiliaš III

3. Henri Frankfort

4. Anton Moortgat